

Latweeshu Awises.

52. gaddagahjums.

No. 22.

Treshdeenā, 30. Mai (11. Juni).

1873.

Nedaliera adresse: Pastor Sakranowicz Luttringen, pr. Frauenburg, Kurland.
Ekspedicija Vesthorn l. (Reyher) grabinatu bohde Jelgavā.

Rahdītājs: Biejaunakabs sūnas. Dāschadas sūnas. Kursemes lohpri
aissargāšanas veedības gaddastānas par 1872. gadi. Medus lees-
tus un ruba. Jaunmohdes leedēnas pauti. Saimnieku skola.
Drusīnas is dabbas gudrībām. Pupjas un kartuveli lohpā. Kas
sabesi no dāschadeem meibleem atezs. Schirni. Kā fudrība leetos
wart dabut spōšas? Mai mēnešis jeb „fedonis“. Smeklu sāb-
īnīsh. Pazeitiba. Naudas tirgs. Lābbibas un pretīšu tirgs.
Sluddināšanas.

Visjāunakabs sūnas.

Rohmā 26. (14.) Mai atbrauza no Zīmitawētchias muhsu
Keiserenes majestete un uš bahnīša no Italijs kēnīna,
trošnamantīneka un winna augstas laulatas draudsene
un dauds zīteem augstmanneem tappa fagaiditi. Vehz ūrs-
nīgas apsweizīnāšanas kēnīnīsh fānu augstu weesī pa-
waddija us Kreewījas suhtita vili, kur tikpat winnai kā
leelīstenei Mariai, dahrgas skānīkības no kēnīna bija
nolikta. Abbas augstas reisnīcēs arri pahwestu irraid ap-
meklējūšas ar sura wesselību atkal pabisčīlin eemoht
sabbasi.

Ministerijas prezidents Ratazzi l. nomirra. Nelaikam
par gohdu Italijs parlemente truhru walkabs.

Wihne. 21. Mai (2. Juni). Muhsu Keisara majestete
lohpā ar Austrijas keisaru teaterā bijis un vēhz pabeigta tea-
terā us leelu gresnu balli, ko Kreewījas suhtītis wisseem
augsteem fungēem dewa. Awises newarr veigt issflawehē
šķībās balles gresnumu. 24. Mai Keisars apmekleja isslabdi.
26. Mai Keisars pahr Stuttgartu, kur 3 deenas usturrefees,
reisohs us Ķems wesselības awotu.

Kahds kreditheedribas kāpīrs, Pokornu wahrdā, issa-
dīs no kāpīs 550000 gulšņus un aibehdīs.

Pehterburga 22. Mai. Ģelsčīgu leetu ministera l.
generaladjutants Timashew un witspolizeimēisters, general-
adjutants Trepow us Wahnīsmi aifreisojuši.

Valkanīeks Lomakin ar Mungischlakas karra spehla no-
dalu no Abugir us Kungrad irr dewees un wairs newarren
tahlu no Kihwas rohbeschām.

No Archangeles toby sūnohts, ka 8. Mai Divinas uppē
tahda stīvra ledus eesħana bijusi, ka 4 damfluggi stipri
fadraggati, uhdensdsīrnawas nophostitas un wessela ekfa
ar wisseem zilwekeem no krasta nogruhsta, kas uhdēni gallu
atradda. Arri Permes gubernā Kamas uppē ledus leelu
skābdi darrījis, jo 10 leelas laivas un 1 damfluggi pavī-
sam faspeedi.

Rihgsneku teatera draugi kahdai aktrīsei, kas 24. Mai
beidsamu reiži Rihga teateru spehlejuši, gribbejuši parah-
biht fānu gohdschanu un pateizību, kāhī mahjās brauzoht
issuhguschi sīgus, ar „urrah“ vāfdi juhguschees preefschā
un to us mahjām wilkuschi, kur atkal no dseeditaja kohra
tappa apsweizīnata.

Jelgavā. Kahdi lungi vilsehtā samettuschi naudu kā
ari no muhsu amatneku meistereem zītus us Wihnes is-
tahdi warretu suhtīt lai tur mahjātobs. Lai wehl waitahk
naudas us to fanahktu, Schirkēnīhōfera l. fāvā dāhrsā

dewa konzerti. Par fāho fāmetu naudu reisofchoht 1 fal-
lejs, 1 flesseris, 1 rehdeneeks, 1 fudrabakallejs, 1 warru-
lebjejs — un warbuht wehl zitti. Dzelszella billete turp
un appaklat us 30 deenahm mafsa til 27 rubl.

Berline. Waldiba nospreeduši us Wahzījas kātōlu
bislapu rāftu pret jauneezelteem basnīzas likumeem nemas
atbildeht.

Wezkkattoli draudschu suhtīti par wezkkattolu bislapu se-
win iswehlejuši Breslawas professoru Dr. Josef Herbert
Reinkens; iswehlejās peehemis.

Belgijā. Ministeri esohi no amata atkāhpuschees.
Kēnīnīsh pats taggad irraid Wihne.

Hollandēfshu grūhtis kātō ar Aitshīnesījas tātu zeh-
ēes, kas taisahs stipri pretti turretes.

Dāschadas sūnas.

No eeksfememēm.

No Rihgas. Mahj. w. rakta, ka newarroht atmin-
neht tahda gadda, kur til dauds plohsu buhtu fanahku-
šhi daugawā, kā šhogadd; augščīpus abbejeem tilteem
warroht weetahm par daugawu kāhjām ween pahreet.

No Sallasmūščas 17. April mums atskanneja
behdu wehsts, jo mums tikkā tānni deenā zaux nahvi at-
rauts muhsu mihlohts draudsēs skohlmeisters M. Sor-
genfrei l., kas gandrīhs 19 gaddus ar ustizzību skai drau-
dsei kāpōjis. Winna meešas tikkā 22. April vēz pused.
us vēhdīgu dussu pawadditas. Kad deewakalpoščana
bij pabeigta, steidsahs draudsēs mahzitājs us skohlas
nammu, kas ne tahlu no basnīzas stāhw, ar leelu pulku
dr. lohzelku un turreja tur pee īrds etetamu runnu; vēz
tam nehma basnīzas fehrminderi mihsota nelaika lihki us
rohāhām un neša us basnīzu, kur winsch preefch altara
tikkā nolikts, tē tikkā atkal tureta jauka runnu no zeen.
mahzitāja l. un vēz ūhīhs guldinaja lihki basnīzas kāppu
semīmes klehpī. Vēz pabeigtas zeen. mahzitāja runnas
arri Šeffawas skohlmeisters Lasding l. runnu turreja;
wissupēz dseedaja Sallasm. dr. dseed. kohris jauku at-
mādīfshāns dseesmīnu us tschētrahm balsīhm. — Lai
nu arri beidsōht issauzam: Deewīs pufško winna galwu
ar nefawīhstamu krohni, kas pelnihts Golgatā teem tīz-
zīgeem par lohni!

K. W.

Pehterburga. Muhsu Keisara weesīs, Persijas
šķībās 18. Mai irr lihds bahnīsim augsti pawaddīhts,
zellā dōrees us Berliini. Iš tām weesību deenahm wehl
peemīnam to keisara balli, ko skākam par gohdu taisīja
14 Mai. Musikim spehlejoht atwehrusčāhs tāhs dur-
mis un nahzīs pirmais pahris: Persijas kēnīnīsh no

galwas lihds kahjahm spihdedams un mirdsedams dimantos un pehrlēs un seltā, pee fahneem sohbīns, kas dimantu spohschumā līzzees laistotes kā gresna tchuhfska un pee rohkas lehninsch weddis leelstirsteni krohna mantineezi, kas us plezza nessā to gohda sihni, ko fchaks tai patlabban bij pasneedis. Pehz teem nahža muhſu Kungs un Keisars ūrkanā uſaru mundeerā ar leelstirsteni Alekandru; aſt teem atkal wissi zitti augstee fungi. Tē nu atkal fchaks dabuja" ar weenu leetu eepashtees; Perfectis toſtura part breezmigū notikumu, kad zits ne kā pats wihs kahdai ūewai klahf klahrahs; tē nu pats wedda pee rohkas leelstirsteni krohna mantineezi. Schaks wissu laiku bijis tik lihgsmis no waiga, ka warrejuſchi redſeht, zik lohti winnam tē wissi patiſk. Sawu glahsi augsti uſzel-dams wiſch ar frangiflu uſrunnu uſdſehris muhſu Keiſara weſſelbu; bet kā ūaffitaji ūnnahs, turku tizzigi nederr wiħnu, tapehz tad arri ūchaka glahse bij pildita ar zuſkur uhdeni. Dſert, prohti uhdeni, Perſeſchu weenī weenadi ween dſeroht, jo tee mas eeraduſchi ūltas iſta-bas dſiſhwoht un drihs iſſlahpuſchi. No ūchaka ūchliki-bahm peeminnam wehl, ka wiſch irr atweddīs preefſch muhſu augsta krohna mantineeka lohti ūlaſtu Arabeſchu ūrgu (ſukči); paſcham ūchakam wiſch eepirkumā makſajoht 1000 duſatu, bet tohpoht tafſeerehts uſ 20 tuhſt. rubi. Keisaram ūchaks dahuinajis masu uhdens pihpiti, kuras ūchibufs ūphdoht weenōs dahrgoš akminōs.

— Muhſu Kungs un Keisars ūwu weenī iſwaddijis, 18. Mai lihds ar leelstirstu un leelstirsteni krohna mantineem pa Warſchawas dſelszeltu nobraukuschi uſ Wiħnes iſſtahdi. Keisarene, kas wehl Italijsā miht, irr arri wezzo ūlmmo pahwestu Rokħma apzeemojuſi, bijiſi aibrakuſi lihds ar leelstirstenehm un dauds pawaddonu ūungeem uſ pahwesta matikan pilli; pahwests ar leelu preeku wianus apweizinajis un atkal paſaidis.

Peterburga. Ta augsta komiſſione, kas bij eezaļta preefſch jaunu rekuſchu ūlkumu ūtahvishanas, ūwus darbus lihds gallam iſwedduſi, irr atlaista. Muhſu Kungs un Keisars 14. Mai lizzis wiffeem komiſſione ūungeem pee ūewi ūanahkt un teem ūcheligi pateizees par wianu ūtizzigu ūarba ūtewiſhanu. Komiſſione ūpreſidentam, generaladjutantam graſam Heyden Keisars ihpaſchu pateizibas grahmatu ūefuhtijis, kurrā iſteiz ūwu ūabpatiſchanu par wianu ruhpigu ūarboschanohs ūomifſiōne un ka tannis iſſtrahdatā ūstatutes irr gudri wehrā ūlks wiſs, kas tehwusemmei par labbu un ko ūissi taħs daſħadibas tai leelā walſti ūeprassa, lai farra ūpehks buhlu ūpehzihgū ūtomehr netaptu ūrauzeti nei dñiħwe, nei uſturs, nei mahzibas zelli.

— No Persijas lehnina irr iſdaudfinata ūchi ūeta. Pirms wiſch bij zellā ūchurp dewees, effoht ūeprassijuſchi pee wianu augstajeem ūllaineem Persijā, ar ko gan warretu lehninu Peterburgā ūiswairah ūeprēzinaht? Persijas ministeri ūnnadami, us ko wianu ūunga ūrds ihpaſchi neffahs, effoht atbildejuſchi, ka lehninam tas buhlu ūlels preeks, kas wianu ūprekſħā ūlku ūahdam labbi weikli galwu nozireſt. Bet Kreewsemmei tā neno-teſea. Tapehz tad prassijuſchi taħlaſi, waj wehl nebuhtu

zitta kahda ūeta, kas tam preeku ūarritu. Atbildejuſchi: preeks buhlu arri tas, redſeht ūmedinu ūahditajus, tad te ūahda taħdu ūunſiſtikkus, kur ūatru azzumitli war ūaklu lauſt. Tad nu effoht par ūmedinu ūahditajeem gahdahts un Persijas lehninsch ūaut gan nedabujis redſeht, kā bendes ūtewi ūalwu no rumpja nozehrt, tad tomehr warrejis zik tik tiħi ūlħukotees ūmedinōs un ūatru walkar u tkal no jauna ūreezatees un gaidiht, kas ūnn, waj ūchds no ūmedinu ūahditajeem ūelausih ūaklu. Kattram ūaws preeks.

Pinu ūemmē ūchi ūwaffaru irr ūlels truhkums pee lohpu barribas bijis, zaure ū dauds lohpi aifgahjuſchi pehſta.

Kaukasijsā, Balakanskas ūlaijumōs irr atkal ūseeti jauni ūemmes eftas awot; no urbjama ūauruma ūezzo aifgahjuſchi ūtakħt. Lai ūtakħt, buhs petroleja jo lehta.

No ahrsemmehm.

Pruhſchu ūtottu ūlkapu ūissi ūkohpā ūanakuschi irr paralstijuschi ūenu ūakſtu un to ūefuhtijuschi Pruhſchu ministerijai; ūchinni ūakſta ūinni ūlaidreem wahrdeem ūofalka, ka no ūinneem ūai to negaida, ka ūee ūtrefeċċ ūehz teem jaun- iſdohtem ūaſnizlikt meem, kas aifteekoh ūDeewa ūzeltu ūaſnizas warru un ta ūunga Jesus gohdu. Ūedħeħs, ko nu ūaldifħana ūarrihs, waj jau tagħġad ūchaks ūeemekleħt, jeb gaidihs uſ ūpirmo prettoſchanohs ar ūdarbeem.

Franzija irr atkal ta weetina, kury ūissi ūah ūsmanni-gaki ūlħokħt, jo kā ūleekħs, jauna ūresidenta ūaldiba greeſħ ūipri ūissi ūaldibas ūleelu no ūrepublikas nohſt uſ ūweena ūaldineeka ūfifi. Jau daudsina, ka prinzijs Napoleons ūħiſchoħt drihs Parise. Tāpat arri lehninieki ūtura ūwas ūzżejjeb; ūrepublikaneeschi ūzeesch ittin ūlħu, jo ūissi ūnn, ka jaunajam ūresidentam ūlauſa ūissa armija. Ūin-nams, wiſch arri ūwu ūodohmu ūtura ūaklu ūlħu un tie ūfakk, ka ūħiſchoħt lihds ūchinni ūaldibu ūpehziġi ūtess uſ ūprefſchu. Bet Napoleona ūfamilijai wiſch irr un paleek ūlels draugs; wiħna ūahgħihs ūtahwħi arri 4 Keisariſki ratti, ko pehrn uſ ūħtrupa Keisara pilli lizzis ūnopirk; ūfullani johkodami ūfazzjujuſchi, kas ūnn, waj ar teem drihs ne-ebrauſħoħt Parise Keisarene Għiexenja ar prinzi Lui Napolenu.

Bostons pilhejha Amerikā atkal ūlels ugguns greħks bijis, kas dauds eelas ar wiffeem ūammeem aprijsi uſ dauds milionu ūlħad padarrijiſ.

Ahrsemme ūlohu aifſargħanas beedribas ūgħad-dinna ūt-1872. gaddu.

Kad ūahda beedriba ūahdu ūlaiku jau ūtahweju ūtess un ūwas aħriġas darrisħanas beiguſi, tad ta ūerraħs ūuee ūwas eeksfekkigas attiħiſħanas un iſglu ūtħoħħanas. Tā tad arri irr ar muhſu ūlohu aifſargħanas beedribu. Kā iſ-agra kahm ūgħad-dinna ūt-1872, beedriba ūlħoja

ihpaschi us tam, ka ta us laukeem wairahk libdsbeedru warretu eeguht. Winnas puhlinch arri nebij bes augleem. 1871. gadda beigas ta jau skaitija par saweem beedreem 65 daschadu tizzibu mahzitajus, 151 laukskohlotajus un pahri par 80 latweeschu semkohpju. Schis skaits par gadda laiku brangi pawairojahs. 1872. gadda beigas beedribai jau bij 72 mahzitaji, 163 laukskohlotaji un 148 latweeschu semkohpji. Lauku beedri beedribai tikpat derrigi ka vilsehtu beedri. Pirmahm fahrtahm jau lauzeneekam dauds wairahk ar lohpeem jasateefahs nefka vilsehtneekam un ohrahm fahrtahm — lauku beedri paturr to mehki, luru beedriba sem likfusi, wairahk preeklich azzihm un zenschahs to panahkt. Turpretti muhsu vilsehtta daschi beedri eestahj beedribā weenam jeb ohtram preekschstahwes lohzelim par patikschani jeb zitta fahda eemeela labbad. Daschi vilsehtneeki atkal irr pee tik dauds beedribahm beedri, ka tee dauds, ja katru gaddu weenreis, kad tohs beedribas fullainis us generalsapulzi aizina, atminnahs, ka tee arri pee lohpu aissargashanas beedribas peederr.

1871. gadda beigas jau bij 18 Kursemmes masakos vilsehtos un meestes palihga-beedribas. 1872. gadda gaddijahs winnu preekschstahwe daschi zaurumi, kas bij peepildami. Daschi no preekschstahweem bij zaur nahwi, zitti atkal zaur weetas pahmainishanu no preekschstahwes schkihruschees. Bet taggad, gohds Deewam, tee rohbi atkal ispildiri. Schobrihd peederr pee preekschstahwes: 1. Bauksa — pilsteefas affeferis baron v. Lieven. 2. Kandawa — meestapreekschneeks Gaertner k. 3. Dohbeli — meestapreekschneeks Goeriz k. 4. Saldū — meestapreekschneeks Hellmann k. 5. Jaunjelgawā — pastmeisters v. Dombrowsky k. 6. Kuldigā — pilskungs baron v. d. Brüggen. 7. Grohbina — pilskungs baron G. v. d. Howen. 8. Aisputte — mahzitajs Wiedberg k. 9. Jakobstattē — wirspilsteefas affeferis baron A. v. d. Osten-Sacken. 10. Illustē — pilskungs v. Lysander. 11. Leepajā — mahzitajs Rostermund k. par presidenti un wirspkohlotajs Held k. par sekreteeri. 12. Piltenē — teesaskungs Kemmīz. 13. Palangā — pilsteefas affeferis baron v. Schlippenbach. 14. Tasēmakkā — meestapreekschneeks Fr. Neumann k. 15. Subbatā — meestapreekschneeks R. Bogel k. 16. Talsos — pilsteefas affeferis baron B. v. Lieven. 17. Tukumā — pilsteefas affeferis baron v. Behr. 18. Wentspille — pilsteefas affeferis baron v. Sāss. — 1872. gadda beigas gandrihs no wissahm palihga-beedribahm irr rehkinumi pefsuhiti. Tomehr lohti janeschehlo, ka daschi no teem tik wahji idewuschees un pastahm tikai si istahjucho un klahpteenahkuscho beedri mahrdu listehm. Jelgawneeki wehletohs gon, ka us preekschu palihga-beedribu preekschstahwi wirneem bišchkin treknakas sinnas pefsuhiti. Weenigi Leepajā irr ar beedribu teizami us preekschu gahjis, ta ka tur taggad 97 beedri atrohnahs. Zaur presidenta, mahzitaja Rostermund k. puhlini tikla tur wairahk sapulzes noturretas, flaktuschi, eebraukshanas weetas un ta jo pr. pahraudsitas un beedribas fullainis eestahdihs, kas us celahm un tirgus lohpius no mohzishanas farga.

Weenā sapulzē beedri apnehmahs „palaisteem, apkahrt wasadameem behrneem par skohlu gahdaht, tadeht ka tahdi bes usraudischanas jawa walkā usaugdami behrni ihpaschi pret lohpeem irr neschehligi un zeetfirdigi.“ — Arri Wentspils palihga-beedribas preekschstahws baron v. Sāss k. irr zaur uszichtibu un nepekusdamu puhlinu beedri-sapulzes zehlis un turrenes amatneku beedribā par lohpu aissargashanu runnu turrejis. Tik weenigi baron v. Sāss k. suhdsabs par skiltu peepalihdsibu no polizejas pusses. Zaur scho un zittahm suhdsibahm ihmuddinata issuhtija Jelgawas beedriba atkal 500 eksemplarus to no eekschligu-leetu ministeriuma apstiprinatu liklumu, kurrohs „wissahm vilsehtu-n lauku-polizejahm teek peekohdinahs us to luhkoht, ka augfham minnetee liklumi teek ispilditi un lohpu aissargashanae beedreem pret teem, kas tohs ne-eeweero, palihdsibu neegt.“ — Beedri skaitlis bij 18⁷¹/72. gadda beigas 680. Turpretti 18⁷²/73. gadda winsch bij pee-audsis us 750. No scheem beedreem rehkinu us Jelgawu 148, us Bauksu 41, us Kandawu 6, us Dohbeli 73, us Saldū 11, us Jaunjelgawu 54, us Kuldigu 42, us Grohbina 22, us Aisputti 40, us Jakobstattē 12, us Illustē 13, us Lee-paju 97, us Pilteni 5, us Palangu 14, us Tasēmakkū 3, us Subbatu 7, us Talsos 29, us Tukumu 62, us Wentspilli 58, us Zahbeli 2. — Pee preekschstahwes wehleschanas tikla tee paschi wezzee preekschstahwi atkal us jaunu iswehleti. Tapat notikla arri pee beedribas weet-neekupulka. Ir tur tikla tee paschi wezzee atkal us jaunu eeweheleti. — Beedribas preekschstahwi. Presidente: Jelgawas Latv. vilsehtta draudses mahzitajs R. Schulz k. Sekreteeris: Daktor Meier k. Sekreteera pa-lighgi: 1) teesaskungs hofraht Stanchen; 2) rabbiners Pucher. Beedribas kassireris: G. v. Reibniz k. — Beedribas weetneekupulks. 1) Kaufmannis Blumenau k. 2) Gubernas lohpu dakters Braaz k. 3) Baron P. v. Drachenfels-Grausden. 4) Staatsrahts Bewel v. Krüger. 5) Gimnāzijas skohlotajs Kymmel k. 6) Oberhosteefas sekreteeris Praetorius. 7) Baron v. d. Ropp-Biksten. 8) Kwartalnits Tomashevsky k. 9) Rahtskungs Ullmann. 10) Wezzakais semmesmehrneeks Unverhau k. 11) Landhofmeisters baron v. Vietinghoff-Scheel. 12) Skohlotajs Vogelmann k. — 1872. gadda beedribas preekschstahwi noturreja 5 sapulzes kohpā ar beedribas weetneekupulku un 7 sapulzes paschi ween bes weetneekupulka. Schis sapulzes pahrspreeda par beedribas wajadsibahm, atbildeja us pefsuhitahm wehstuhlm, aprunnojabs par no beedribas druklatu grahmatu isdallischani un ta jo pr. —

Bes wahzu gaddasinnahm par 18⁷¹/72. gaddu, kas 3000 eksemplaros tikla druskatas, beedribas wehl isdalija bes maksas 523 grahmatas. To starpā 94 latweeschu. Bes tam wehl arri Latweeschu publika, ka zeen. lassitaji wehl atminnchs, dabuja beedribas gaddasinnas pehrnajās Latv. Avises nodruskatas sawā mihiā mahtes walledā lassīt. Tai paschā lappā atraddahs arri wehl dasch zits pamahzidamis mahrds lohpu aissargashanas leetā. Beedriba issalka fisnigu pateizibu par to zeen,

Latv. Izwischu redaktorim, kas fawā lappā winnai ne-kad ruhmi neleeds. Wehl japeeminn, ka ta ar gohdamakstu apdahwinata grahmatina "Taifnais gahda par fawa lohpa dīshwibū u. t. j. pr." no Chr. Schönberg f. (4000 eksemplārōs drukkata) zaur mahzitaju un daschu fkhlotaju laipnu peepalihfsibū gandrihs jau pahrdohsta un ka beedriba irr nodohmajuſt no ta paſcha rāfſneekla atkal drīhsumā grahmatu liſt drukkāt, kurra ihpaſchi preefsch behrneem farakſtita. — „Eſſi jel zilweks!“ grahmata wezzeem un jauneeem par apdohmaſchanu, arri jau gattawa un us Zahneem Jelgawā pee Besthorn f. dabunama. — Kā lihds ſchim, tā arri 1872. gaddā tikkā no gubernas lohpu valtera Braag f., kwartalaika Tomashevsky f. un rāhtskunga Illinanna fuhrmannu ehrbergi un eebrauſſchanas weetas pahrraudſitas. Bee-driba zaur tam eevehroja, ka neween ſwefchi, bet ir Jelgawas fuhrmannu ſirgi lohti ſlitti teek turreti. Nu gahjal pee zeen. gubernatora f. un luhdſa, lai atwehl komiffiju eezelt, kas fuhrmannu ſirgus un rattus pahrraudſitu, waj kreetnā buhſchanā wiſs atrohdahs un par iſmeklefchanu finnas dohtu. Dabuja no gubernatora laipnigu atwehleſchanu un eezechla komiffiju, kas katrai laika, kad par waijadſigu israhdahs, bet wiſmasakais weenteiſ mehnēſi taħdu pahrraudſiſchanu iſdarra. Komiffija fastahw iſ 5 fungeem. — Kā no komiffijas ſianahm redsams, tad Jelgawas fuhrmannu ſirgi — ih-paſchi taggad — labbaki teek turreti un wiſs kreetnakā laħrtigakā buhſchanā atrohdahs. —

Saprohtams, fa beedriba neween s̄irgus, bet arri
zittus lohpus no mohzifchanas fargaja. Wissu fmalki
isteift, kahdi lohp̄i tiffa mohziti un kahdas wainas dehl
no seedsneekti tiffa apstrahpeti, man leekahs te buht bish-
kin par garru, tadehl tifk peemineschu to ſkaitlu, zil
tiffa apstrahpeti. — 1872. gaddā pawissam apstrahpeja
178. Apstrahpeschana notiffka wiswairahk ar naudās-
strahpi. — Janvari apstrahpeja 11, Februari 18,
Merzā 22, Aprili 7, Maijā 16, Junī 8, Juli 7, Au-
gustā 10, Septemberi 34, Oktoberi 25, Novemberi 11
un Dezemberi 9 lohpu mohzitajus. — Sinnams, zaur
to gan muhsu polizejai dauds wairahk darba gaddijees
un beedriba wiinai arri issafka tahs ſirfnigakahs pateizi-
bas par to, fa wiinna pee ta teefcham ſlawejama darba
tik dauds peepalihds, neween wainigohs apstrahpedama,
bet arri par katu apstrahpeschanu protokolli wesdama.
Wairahk reisas gaddijahs, fa tai waijadseja weenā paschā
leectā dimi, trihs terminus iſlilt un par fuhsibū proto-
kolli west! —

Lai gan zeetſirdigu zilweku wehl leelu leelais pulks, kas nabagu lohpimu fahpes un mohkas nejuht, tad to mehr ar preeku jaleezina, ka ir tahdu netruhfst, kas lohpipau fahpes fajuht gan un wiinxus no tahm rauga if fargaht. Daschi pat dſilhwibas breefmäas gahschahs eef schä lohpixus glahbdami. Tä kahds gimnasiasts H. deg gofchä nammä eesfrehja un ifglahba wiftas, kas zittadi buhtu ugguni palikkuschas un darbanivhrs (laiwneeks) Gusts Sarawodka kahdu leeluppē eeluhusuſchu funni if rahwa, kas zittadi uhdeni fawu gallu buhtu atraddis. —

Jelgawas namneels A. Kleederis peerahdija beedribai
kahdu leelu breesmigu lohpu mohzifchanu, ko winsch scheit
pee kahda flaktera bij pamannijis. Grahwentahles kal-
lejs Wezmannis, kas jau waitahl gaddus preefsch bee-
dribas uszihtigi puhlejes, nau arri schogadd dihka stah-
wejis. Ir schogadd winsch gahjis un raudsijis zilwetu
zeetfirdibu masinah un lohpu mohzifchanas iihzinah. —
Wehl gohdam jaapeeminn beedribas usraugs Michelfohns,
kas fawu mehrki arween rikti paturr preefsch azzihm un
fawu usdewumu kreetni un pilnigi ispilda, un pezgi schei-
jenes polizejas waktmeisteri Fausts, Jakobohns, Knauts,
Minde un Wirowskys, kas ihpaschi jo uszihtigi beedribai
peepalihdsejufchi. —

Jf beedribas protokollehm wehl japeeminn, fa 25. Februar 1872 noturretā generalsapulzē tifka nosprests, pilsehtā dīshwodamu beedru gadda-maksu no 50 kap. us 1 rubli fudr. pa-augstinaht. — Leepajas un Wentspils palihga beedribahm tifka atwehlehts beedribas usraugu turreht. — 1. August 1872 atnahza no gubernatora raksts, fa eelschliku leetu ministerim „nekas tam ne-efsoht pretti, fa Kursemmes pilsehtōs un meesīds palihga beedribas pret lohpu mohžīšanu teek zeltas un fa lihdschinniga „Selgawas lohpu aissargaschanas beedriba“ nahkamibā fewi par „Kursemme lohpu aissargaschanas beedribu“ warr fauktees. Tā tad nu nekahdi schlehrschli wairs nebuhu zesta, fa lohpu aissargaschanas beedriba Kursemme warr augt un plaukt! — Par beedribas naudas rewidenteem tifka atkal tee paschi fungi ewehleti, pr. rahtskungs Ullmannis un kaufmannis Blumenau l. — 1872. gaddā beedribas labdē, ar to pehri atlīkūšo naudu lohpā, pawissam bij cenahkušči 453 rubl. 28 kap. fudr., isdohti 404 rubl. 45 kap. fudr. atleek wehl preeksch nahkama gadda 48 rubl. 83 kap. fudr. Bes tom wehl wehrtpapihrs 300 rubl. fudr. — Dēpat wehl arri japeeminn, fa zittas palihga-beedribas fawus rehkinumis pehz gadda beigahm peesuhtija, zittas atkal deemschēhl wehl nemas nau fuhtijuscas. —

Tà tad nu ihfumâ wiffu beedribas darboschanohs un
puhlînu peeminnejis, beidsoht beedribas preefschftahwes
wahrdâ firfnigu pateizibû ißfalku wiffeem lohpu aifstah-
wetajeem; bet lohpu mohzitajeem usfauzu ar Langbeina
wahrdeem: „Waj Tu, negantneeks, gan dohma, ka
Deewa dußmas par Tewim ne-eedeggahs, lad Winsch
reds, ka Tu tohs lohpinus tihdi, mohzi un wahrdsmi?“
Apdohma wehl arri, fo Chr. Schönbergis fakka:

„Lohpu lehnisch, zilweks, effi,
Raddibs frohni pee few neffi,
Brihw Lew gan irr walkahf lohpus,
Bet ne dausicht, it fä kohkus.
Apdohma, — tas atbild' mohschi:
Brah'l, waj darriht tà irr kohschi?! —
Ne, tà labbi nau pateef,
Teiz, fo fazzihs mihkais Deewüs?! —!“

H. D. B.

Meddus leetus un ruhsa.

Par scho augu fehrgu dauds semkohpjeem wehl truhfst gaischakas nojehgchanas un gribbam tapehz te pahri wahrdus par to usfhmeht. Par meddus leetu fauz to faldeno, lippigo millumu, kas us lappahm atrohdahs. Schi rassa nau wis no gaifa nahkuñ, jo warr redseht, ka us weena kohla lappahm ta irr un us ohtra nau wis; ihpaschi winna reds us leepahm un jahnogahm. Bet schi rassa arri nau ißwhidums is auga pascha. Nu kas tad winna irr? Ta nahk no maseem fuklainscheem, lappu uttehm, kurras arri katru reis falda meddus leetus turwumä eraudsihs; winnas sehd lappas appafschpuñ, un ißprizze schi faldumu; warr redseht pa weffelai pillei schahdu meddus leetu pee masahs uttes pakalinas; ihpaschi füts naktis winnaas irr lohti dewigas un avflakka tahs appafschä stahwedamas lappas; daschureis arri galdi un benki, kas appafsch leepahm stahn, irr ka ar meddu aptraipiti. Jau schis meddus leetus apfahde tahs lappas, jo wiñsch tahs ta nolippina, ka newarr gaifü dwaschoht; turklaht us schahdahm lippigahm weetahm drihs eeweefchahs wissadas suhninas, kas lappas nomahz; bet arri paschas uttes ar saweem maseem duhreeneem fäskahde til lohti tahs lappas, ka daschureis weffels firnu lauks ne zik deenäas warr buht nophohstiks. Schihs uttes beschi maina fawu ahdu un schihs wezzahs ahdas paleek pee augeem karragootees, ka eepellehks pahrwilkums, ko arri mehds par ruhsu fault. Bet ihsta ruhsa irr no schihm uttu ahdahm stipri ißchäkrami. Ruhfa zellahs zaur ihpaschu suhnu sorteihm, kas usmetahs us augeem. Kad zaur wairojamu glahsi (mikroskopu) skattahs, tad reds, ka suhnas waj us lappas waj us kozzena apmettuschahs irr ißsteepuschahs ka firnekkli us wissahm pufchim un tur augdamu flahpe un issuhz auga spehku. Schahdu suhnaku irr lohti dauds, un pee milla gaifa us miklas semmes, kur wehjsch nedabuhu zauri wilkt, tur winnaas lohti ahtri ispleeschahs un weffelam laukam darra leelu fkahdi. Tur til warr lihdscht ar grahwjeem un zittadu isphobchanu, ta ka wehjsch warr dabuht pee-eet. Appinu kohpeji passhst arri wehl to melno leetu; arri tas zellahs no sawadas suhnu sortes, kas pahrwesk appinu lappas it ka ar melnu samtu; un jo kur zaur lappu uttehm meddus leetus lappas padarrijis lippigas, tur tad schihs melnahs suhnas apnemm tuhDAL kohrteli; par laimi winnas ne-atrohd us lauku augleem, til ween pee appineem. Schi suhnu irr nefkaitomi pulki, kas pa dabbu apkahrt dausahs un til gaida ißdewigu brihdi un sawu weetinu, ka warr tuhDAL dihgat un plestees. Irr suhninas, kas ne-aug ne kur zittur, ka til us sirga naggeem, zittas zilweku sarnas, zittas atkal zittur, katrai irr sawa weeta. Kur zilweka azs ne ar mikroskopu nespelj ißluhkoht pakal, tur atrohdahs dshwibu un augu pulki, kas leezibu dohd no ta Maddratja gudribas, waras un gohdibas. Winna sianä stahn wissite pulki, Winna sianä arri tawi lauki, tawi darbi, tawi jessi.

D.

Jannmohdes leeldeenas pauti.

Ka ta seemassiwehtku eglite, ta arri leeldeenas pauti fneeds atpakkal lihds wezzajeem laikeem. Sen jau irr pasuddis, kas pee schihm leetahm fennahk bij no paganu laiku wehrofchanahm klah. Taggad mehs schihs darrishanas til usluhtojami ar kristigu gaismu. Ta seemassiwehtku eglite, tas wissu zauru gaddu salais kohks, mums irr jauka sihme no ta dshwibas kohla; tas kohks mums atgahdina to kohla filliti no Betlemes; tahs eglites fwenzites rahda to gaismu, kas uslehza wissai pasaulei no ta, kas tur fillite gulleja, kas bij tahs muhshigas gohdibas atspihidums, no kurra nahk wissas tahs nefkaitamas dahwanas teem, kas behrnu wahrdu ness. Tapat ar leeldeenas fwehtkeem. Kad luhojam atpakkal firmä fennatne, tad redsam, ka pa wissu Wahzemmi un zitteem apgabbaleem pawaffaram plauftoh tappa pawaffara fwehtki jau no paganeem swinneti. Jau toreis bij ta eraddums, ka weens ohram dahwinaja raibi nomahletus pautus. Ta dabbas dshwiba, kas bij seemas fallä eefalluñ, mohdahs us jaunu dshwi, lihds tam winna bij dussejuñ, ka pautä dshwibas afnis. Tee pirmee kristige missionari raudsija nu arri tahs paganu eerafschas, zik tahlu to warreja, pildiht ar kristigu garru un ta afjau-noht. To paganu pawaffara fwehtku weetä zehlahs ta augsta dahrga leeldeena, un tee leeldeenas pauti palifka par sihni, ka ta wissufwehtaka dshwiba pehz kappu dusjas, kur ka tschaumala mitta, mohdahs us ne-isnizigu buhshanu. Ar tahdahm dohmahm tad arri kristigi zilweki wehl schi baltu deenu to leetu usflatta.

Bet ko wissu nu pasaules mohdes sahk no scheem leeldeenas panteem darriht?! Kahdös räbumös un isgresnojumös nereds bohdës un kanditerijas leeldeenas pautus! Ar tahdahm wißwiffadahm leetahm nemehds pautus pildiht, lai warretu weens ohtra azzis preezinah! Ihpaschi Grantschi irr us tahdahm dahrgahm blehnahm leelee blehnu kohpi. Sennahk tee likkahs ar to peetiktees, ka eelikla puschufcheltos pautos naudas gabbalus un tad aislippinajuschi likka tahdus pautus, lihds ar zitteem us galdu, gaididami, kurram nu ta laime kerfees. Sahka drihs nemt sohfu un gulbju pautus un tannas wissadus dahrgus ißchuwumus paglabbaht; gudri meissneri finnaja eelikt weffelus schuneklus, broschas, ohrinas u. z. Varises bohdës reds karrajotees pee lohgeem strausa pautus, kas pilditi a. seeleem dahrgumeem. Leeli un mañi kohpj schi eeraddumu us leeldeenu schinkibas pasneegt. Keisars Napoleons wehl 1870. gadda peefuhija sawam uitizzamam ministerim Stouher pautu, kurra bij gohda sihme paslehyta. Herzogs Gramont gribbedams weenai augsta dseadatajai preeku darriht, tai suhtija leelu kohka pautu, balti mahletu; pauts bij til seels, ka 2 sirgeem bij ko wilkt. Kad to attaifija wakkä, tad atradda eekschä klastu, dahrgu kareeti. Ta jau pauti til leeli pa-auguschees, kas sinn zik leeli wehl ar laiku ne-isaugs?! D.

Taimneeku skohla.

Pihlu turretajeem. Daschureis noteek, fa masec pihleni tikklihs no pauta islihduschi, ihpaschi kad irr aufsts un flapjich gais, irr ta fa apreibuschi un nespehj ne barribu eenemt. Gruhti irr winnus fasildiht un neretti winni drihs aif aufstuma un nogurjchanas dabuhn krampjus un irr beigti. Tur nu irr ta sahle, fa katram masam pihlenum, tikklihs fa tas no pauta isleen, eedohd mazu appatu pipparu graudu, ko pihlens lai norij. Tuhdal pihlens paleek schirgts un sahle ehst un dsert, jo mahga raudsidama rho pippara graudu sagremmoht, fanemm wissus spehkus, zaur to rohdahs filtums par wissu meeju un putniash dabuhn jaenus dshwibas spehkus.

Zit ilgi sehkla paleek dihdjeja? Semmes kohpeji irr ewehrojuschi, fa sraai dihgst lihds 5 gaddi, willi 3 g., puppas 4--5 g., kweeschi 3--4 g., rudi 3--4 g., meeschi un ausas 2--3 g., grikki 2 g., linsehklas 8 g., kartupeli un kanepes 4 g., abholinschi 2 g. Sinnams, pee dihdsibas arri ta irr leela leeta, waj sehkla tohp labbi usglabbatas.

D.

Druszinäs is dabbas gudribahm.

Schwefkahbums tohp arri sauktis par mitriolellu. Salpeter skahbums ar uhdensi sajaukts tohp sauktis par schlihreja uhdensi jeb „Scheidewasser“, jo winisch atschkiri fudrobu no pecjaukta selta. Tas wissustiprakais skahbums irr Lehnina uhdens jeb „Goldscheidewasser.“ Tur irr 3 dakkas fahls skahbuma un 1 dakkla salpeter skahbuma. Schimmi skahbuma istkust wissi metalli.

Zi lweka m e f a s filtums irr 29 $\frac{1}{2}$ grahdi (Reaumur). Wahroscha uhdens karstums irr 80 grahdi. Jo d'stakli eerohkabs semmē, jo leelaku filtumu tur atrohd. Rehquina, fa it is 130 pehdahm, ko d'stakli eerohkabs, filtums aug par 1 grahdu. Ta tad, kad wirs semmes buhtu 0 grahdu, tad semmē pehz 3 werstehm jau buhtu wahroscha uhdens karstums. Bet lihds semmes widdzim irr 860 juhdsu. Kahds karstums un ugguns tur miht?

W.

Puppas un kartupeli kohpa.

Semmes kohpeji irr atradduschi, fa kartupeli un see-lahs puppas weenä kohpa stahditi atness bagatakus auglus, ne fa kad til weenüs stahda. Schles, semin, awise raksta, fa tur jau dauds gaddus kartupelus leekoht tais waggas is pa 2 pehdas likkufchi pa puppal; un lai warretu labbumu redseht, arween blakkam atkal gabbaliku bes pup-pahm. Tahs puppas starp kartupeleem dewa drihs sawu ehnu un kartupeli isdewahs dauds labbaki, ne fa kur schihs ehnas truhka. Turflaht arri 4. gaddos it ne mas newarreja fazziht, fa puppu labbad rahzenu masahk, ta tad puppas bij fa nezerreta dahwana peenahku si flaht. Uhdusu, prohweject arri Juhs ta darriht, ja warbuht wehl to nedarreet.

D.

Kas sahlei no daschadeem mehsleem atlezz.

Wormfas semk. skohla Wahzsemme irr dauds gaddus ar to darbojusees, ifswehrt to daschadu mehflu labbumu preeskich sahles augschanas. Tur rehquina pehz tahdeem semmes gabbaleem, ko sauz par „Morgen“; tahds gabbals irr us katu scenu 11 kahytes no 12 pehd. Us tahda gab-bala likka ifwest dublu mehflus un plaujoht atradda 1 $\frac{3}{4}$ birkawu seena wairahf ne fa us ta gabbala, kur nebij usgahsts; no zilweku mehsleem isnahza 3 $\frac{1}{2}$ birkawu wai-rahf, no mehflu wirzas 3 $\frac{3}{4}$ birk. wairahf, no kaulu mil-teem 3 birk.; ta wissulabbaka sahle, kaut gan masaka no auguma isnahza no kali fahls un atneffa 2 $\frac{3}{4}$ birk. wai-rahf ne fa us nemehflota. Pee pluddinajamahm plawahm irr ihpaschi no kaulu milteem leels labbums peeredschets. Un to varrija ta: Us plawn uslaida tik dauds uhdens, fa plawa bij tik ko flapja, tad nolaida uhdensi un ussehja kaulu miltus, us 120 kwadr. fahrtehm 7 $\frac{1}{2}$ pohti. Kad kaulu milti 3--4 deenas tur stahwejuschi un mihksti pa-sikkuschi, tad laisch no jauna uhdensi wirsu. Nau wis jabihstahs, fa uhdens tohs aiffallohs; paleek tur pat gulsam, kur bij ussehki. Tas labbums bij leels; kas gribb lai to ranga pats ismehginah. Preeskich suhnaineem plawas gabbaleem atradda par lohti derrigu kaisiht „Abraum sahli“, if us 1 „Morgen“ ya 7 pohti.

D.

Schirni.

tiklab faules fa leetus schirni Kihnas semmē jau kah-dus 1 $\frac{1}{2}$ tuhfst. gaddus stahn bruhke. Us Niniwes we-zeem muhreem irr atrastu nojihmejami, kur wirs Lehnina galwas schirmis redsams. Arri Indijā feandos gaddu simtenos schahdi jumtini jau bij pasihstami, bet toresi til pee wissu-augstajeem zilwecem. Birma pehz schirni leeluma ischkihra leelakobs printschus no masakeem; tur jau wajadjeja ihsta wihra, kas pirma printscha schirni gribbleja wirs galwas noturreht. Ra Turzijā tee augst-manni tohp ischkierti pehz singastehm, ta Indijā pehz schir-ni skaita. Kihnas leisaram tohp, arri us jaiki eimoht, 24 leetus schirni papreefschu nesti, schee schirni irr no sihda jeb no laffereta raiba papihra. Pirmais Eiropeets, kas tahdu schirni muhsu posauls dakkla fahka walkaht, bij Englandeets Hauwaj 1756. gadda. Gan pirmaojā laika winnam celas sehni, fa kahdam brihnumam pakat skrehja un to issohboja, bet drihs apradda un taggad katra mahjā atrohd tahdus leetus waj faules schirnus. R. Z.

Ka fudraba leetas warr dabuht spohschas?

Par rho leetu weenam fungam gaddijees newillotees teizamu sahli panahkt. Wajjadsejis fudraba karrotes puzzeht un negaddijees zits uhdens pee rohkas, fa tahds, kur napat nomisotti kartupeli bijuschi wahriti. Karrotes bijuschas pee ehfchanas no mihksteem vanteem pawissam vseltenas apfittuschahs. Bet til lihds cebahsuschi tai kartupeli uhdensi un druszin ar tahm kartupelu padibbenehm

patrinnuschi, karrotes tsnahkušhas tilk ſpohſchas, ka nekahds puypulveris to labbaki nebuhtu iſdarrijs. Tahlahk iſprohwejoh tatra, ka ar ſchahdu kartupetu uhdeni, kur misas un zittas atlikas eekſchā, ware us to labbaku padarriht ſpohſchas wiſſas ſudraba un jauna ſudraba leetas; tad ſcho uhdeni eefkahbejoh, tad warroht ar to arri warra traufus ſpohſchus dabuht. K. Z.

Mai mehnēſis jeb „ſeedonis.“

Weld. Puſchi jabja veegullā re.
(Skatt. Dſeeſm. r. II. daffā Nr. 38.)

1. Saules meita krohni pinna
Semmes wirſū laifdamahs,
Pukku fmeldses ap to tinna,
Sallā dekkī tihdamahs.
2. Seedonis to miyli gaida
Semmes mahtes dahrſinā.
„Labdeen' miyli!“ — ta tas ſmaida,
Mahz' jel, debbis meitina!
3. Dabbas meitſchas ſeedus ſprauda
Sarkan'baltā krahſchnumā,
Saule ſawu meitu glauda
Starrotajā wainagā.
4. Lustes nerimist ſemmes mahjās,
Wiffur jauni preeki dihgst.
Ragſdigalla nenostahjahs
Pohgoht ta kā lihgtin lihgt!
5. Šwehts rihts aust! un — pulkes plawā
Raſſā mirds kā pehlites,
Kohkeem meschā, kruhmeem grāwā,
Apſeltitas galloknēs!
6. Šwehtkus dſegguse eefwanna,
Straſdinsch dſeefmas eefahzejs,
Wiſſi dſeed — kā ſkanneht ſkanna,
Putnis daſch leels baſſetajs.
7. Awohts werd' un ſtrautiaſch ruhza,
Špehle kā us ehrgelehm,
Meschi lehni, ſtipri duhza
Kā ar taurehm, baſunehm!
8. Kadehl krahſchnumā, lihgoſchana? — —
To gan katriſ proht un ſinn'. —
„Seedonim“ ſchi lihgoſchana,
Saule ſ meita ſwehtkus ſwin!!

E. F. S.

Smeeklu ſtahſtinsch.

Kahds leelmutis leelijahs kahdā beedribā, ka winnam til labba atminna no rodditaja dahwinata, ka wiſch wehl pehz ilgeem, ilgeem gaddeem warroht jeb kahdus gaddijumus atminnetees un gluſchi ta us matta iſtahſtiht, kā tas torefi pateesi bijis un notizzis. Gribbedams kahdu prohwı no ſawas brangas atminnas klausitajeem preefſchā zelt, wiſch eefahla ſtahſtiht: „Buhs jau kahds paſris gaddu atpakkat, es gahju ar to jauno — kā winnu fauz — nu to jauno ehrgeleme jaunkungu us

tahm — eij, waj tad es newarru tahs mahjas atminneht? — nu weenalga mehs gahjam us turreni apmetleht to — to ſaimneefu — Juhs wiſſi winnu tatschu paſhſteet — to ſaimneefu — nu, tad tu iſputtetu, es newarru nemas to wahrdi atminneht — un tad tas pa ſwehtkeem bij, tad mehs garram edami eegahjahm tamī muſchinā — tad tu ſatſchibbejis, kā tatschu to ſafohditu muſchinā — nu lai buht', — torefi tur dſiħwoja tas — tas — arrendateris — nu, Juhs ar ſineet kā winnu fauz to — to arrendateri, winna meitu to — to wezzako — gribbeja tas — tas ſkahbais — faldais — nu lai Juhs ſintu pehrkon! — waj tad manna atminna pawiffam pee wella?! — J. D.

Pazeetiba.

Amerikā us kahdas leelabs preteſchu laiwas nahk nafti pee Kapteina weens no lihdsbrauzejem un fakka: Wa dſirdeet, kaptein, ſcho naft Juhs nu man gahdajeet, ka warru kur dabuht gulleht. Kapteine praffa, kur tad brauzejs tahs 2 naftis lihds ſchim gullejjs. Brauzejs atbild: „Gulleju us weena ſlimneeka, kas neſpehja wairs pakusteh, bet nu kruppis irr atlabbojees un fahk pa appaſchhu kusteh un nelauj un nelauj wairs ne nafti us fewi paſhulleht, tapebz gahdajeet par zittu gullas weetinu.“

Raudas tirgus,

Jelgawā 26. Mai 1873. usproff. ſobi.

5%	walſts-aileeneſchanas billeteres ar winnet.	I. aileen.	157 ^{1/2}	156
	" "	II. aileen.	155	155
5%	walſtsbankas-billeteres	" "	96	95 ^{1/4}
4%	Wioſ. ſandbriheſ, uſſalkamas	" "	101	100 ^{1/2}
	ne-uſſall.	" "	98	97 ^{1/4}
5 ^{1/2} %	" Kurs. ſandbriheſ, uſſalkamas	" "	99 ^{1/2}	98 ^{1/2}
5%	" ne-uſſall.	" "	96	95
5%	Riħga-Dinab. dſelzjella aklaſas uſ 125 rub.	" "	138	135
5%	Riħg.-Dinab. " obliqazjjas uſ 100 rub.	" "	91	90 ^{1/4}
5%	Riħg.-Jelgaw. " 100 "	" "	117 ^{1/2}	116 ^{1/2}

Labbibas un preteſchu tirgus Jelgawā, 21. Mai

Riħgā, 19. Mai un Leepajā, 28. April

1873. gaddā.

Maſka ja var:	Jelgawā.	Riħgā.	Leepajā.
1/3 Iſħetw. (1 puhr) ruđu	2 r. 35 l.	2 r. 50 l.	2 r. 40 l.
1/3 " (1 ") kveeſchu	4 . 50 "	4 . — "	4 . — "
1/5 " (1 ") meeſchu	1 . 80 "	2 . 15 "	2 . — "
1/3 " (1 ") auſu	1 . 30 "	1 . 40 "	1 . 20 "
1/3 " (1 ") firru	2 . 40 "	3 . 25 "	2 . 50 "
1/3 " (1 ") ruļju ruđu miſtu	2 . 10 "	2 . 20 "	2 . 50 "
1/3 " (1 ") biħdeletu	2 . 75 "	4 . — "	3 . — "
1/3 " (1 ") kveeſchu miſtu	4 . 50 "	5 . — "	4 . 50 "
1/3 " (1 ") meeſchu putraimu	2 . 80 "	3 . 75 "	3 . 10 "
1/3 " (1 ") kartoffeli	— . 70 "	— . 90 "	— . 50 "
10 pudu (1 birkawu) feena	5 r. — l.	5 r. — l.	3 r. 50 f.
1/2 " (20 mahṛi) ħweſta	5 . — "	5 . 20 "	4 . — "
1/2 " (20 ") dſelſes	1 . 20 "	1 . 15 "	1 . 20 "
1/2 " (20 ") tabaſa	1 . 40 "	1 . 25 "	2 . — "
1/2 " (20 ") ſchekku apprau	6 . — "	— . — "	— . — "
1/2 " (20 ") krobha linnu	2 . 40 "	2 . 20 "	1 . 80 "
1/2 " (20 ") brakfa	1 . 80 "	1 . 10 "	1 . 20 "
1 muzzu linnu fehlu	10 . — "	9 . — "	8 . — "
1 " ſiħlu	16 . — "	17 . 50 "	14 . — "
10 pudu ſarkanas fablo	6 . 75 "	6 . 75 "	6 . — "
10 " halias ruļjas fablo	7 . — "	6 . 75 "	6 . — "
10 " ſimalkas fablo	6 . 75 "	6 . 75 "	6 . — "

Latv. Awissu apgahdatajs: J. W. Safranowicz.

G l u d d i n a f c h a n a s.

Tai fluddinachana var labibas pahrohchana
21. Mai peec Berktes pag. valdibas, kuri finnu
400 mehri rudsu, laissi 400 mehri rudsu.

No Jaun-Seffamas pagata valdichanas toby
zaur scho wiffas pagata, muissbu un vilsehta po-
lizejas usaisinatas, te peec Jaun-Seffamas pagata
pedderig Jaun-Herrmann, 18 gaddu wezzu, kusch
bes wiffes neimamā veetā uturahs, tūbisti, kuri
winuu atrobs, zetti farem un chai pagata wal-
dichana arrestigi atsuhilti. 1

Jaun-Seffamas, tai 9. Mai 1873.

(Nr. 158.) Pr. pag. wezz.: J. Jacobsohn.
(S. W.) Pr. pag. fkr.: Hellmann.

Dobheles ariaki buhdama Oglejas pagata
valdichana darra zaur scho finnemu, ka faru
faru fehdeschana ikkatu festdeenu Leel-Wirzavas
teefas un sklohos namu nofurra un tamdeks
vassu mainischana, galvoas nandas prettinauschana,
wiffas nandas ismatschana un t. pr. til me-
ngi festdenas tiks isdarbils; tavebz ja laobs zittas
deebas atmaklu, var velti bubu naigais. 1

Leel-Wirzavas, tai 1. Mai 1873.

(Nr. 41.) Wezzokais: J. Rosenbal.
Erfahr.: A. Allen.

G l u d d i n a f c h a n a !

Teem ahrys pagata dībūdameem pagata lob-
zellem to pagatu: Saldus, Sabtu, Leel-Beger,
Kumbru, Saldus meeschakunga, Uppu un Saldus
mahitaju, teek us to miszetai wihs uidohtas,
fewi, faras fewas un behruis, deht no augstak-
bini teefahim uidohtas pagata rulsi farakstichana,
ar wajsofaham kruftamabm grahmabm,
wiffusebbais Lihds 9. Juni f. g. peec fa-
weem pagataleem permedeters.

Wiffas vilsehti, muischu un pagata polizejas
teek laipnigi lubgais, teem eelsch winuu ariakeem
dībūdameem augsch minetu pagatu lobzellem,
vee jaudschanas faras febbakas peemdechana
reites, scho finnemu darbli. 3

Saldus refasnamma, 18. Mai 1873.

Par wiffem pagata wezzakem:
(Nr. 225.) Saldus pag. wezz.: F. Janusohn.
(S. W.) Leef. fkr.: Küste.

G l u d d i n a f c h a n a !

Teem ahrys pagata dībūdameem pagata lob-
zellem to pagatu: Kaulzien (Kuldigas avrinski)
teek us to wiessetalo wihs uidohtas, fewi, faras
fewas un behruis, deht no augstakbini teefahim
uidohtas pagata rulsi farakstichana, ar waj-
sofaham kruftamabm grahmabm wiffusebbais
Lihds 9. Juni f. g. peec faru pagatu per-
medeters.

Wiffas vilsehti, muischu un pagata polizejas
teek laipnigi lubgais, teem eelsch winuu ariakeem
dībūdameem augsch minetu pagatu lobzellem,
vee jaudschanas faras febbakas peemdechana
reites, scho finnemu darbli. 3

Kaulzien, 19. Mai 1873.

(Nr. 60.) Pag. wezz.: J. Strelsch. 111
(S. W.) Leef. fkr.: Küste.

Farwas pagata teesa darra zaur scho finnemu
ka pirmdeen 4. Juni f. g. eelsch Kubla
(Abaushof) Rudding mahjabin tiks ubtrupē pah-
rohdamas wirtschaftes un istabas leetas un arti lohpi.
Grendschas teefas nammā, tai 16. Mai 1873.

(Nr. 371.) (S. W.) 3

No Wirkusmuichas (Henden) pagata
valdichanas tiks no pagata magasibnas 390
mehri rudsu un 195 mehri meeshin eelsch
masakbam daskabm tai 18. Juni f. g. wai-
rahfohlajeem ubtrupē pahrohdi. 3

Pagata wezzakais: J. Kungs.

Ahrseumes

Superfosfatu

nupat dabujahm un zeen. semkohjeem veedashwa

Liccop & C., Jelgawa, 5

fantors atrohahs peec tirgas platscha (Paradeplak)
eprettim „Zebra“ gaistubsim. Feiertaga nammā.

Baur scho zeen. semkohjeem finnemu darbam, fa-
mehs labibas pahrohchana vebz nodobtas or-
bves, pret lohti masu prezentes atrebikaschana,
apabdajam. Tāpat orri wiffas apstellechana un
apgaudschana no semkohjeem leetabm usnem-
mam, peec lam abtru un tāfau apdeeneschana ap-
foblam. 3

Liccop & C., Jelgawa,

fantors atrohahs peec tirgas platscha (Paradeplak)
eprettim „Zebra“ gaistubsim. Feiertaga nammā.

Superfosfatu

eelsch jauneem maissiem, pahrohod ar drukatu pamahzishana flaht, par 4 rub. 25 kav. 4

par maissi

Gottfr. Herrmann,
Jelgawa, peec Dobheles wahrteem.

6 rubl. pateizibas mafsa.

Vilenes mahzitaja Dussik fainneelam Andrei
Ragge (Ventpils avrinski, Vilenes kirskele) ir-
to nakt us 29. Apri f. g. weens tumshī duls
firgs no gannibabm notags, 13 godus wes,
kreiss preefschija nags vabikraabu, labba pah-
takbija wellanags ieddingahts. Kas par scho
sagtu siigu labtakas staaas tam Dussik fainneel-
lam varri doht, dabu augsham minnetu pateizibas
mafju. Vilenes mahzitaja maishas valdichana.

Baur scho darru wiffem finnemu, ka tas Man-
dawas maishas Pehter-Pahvel gadda
tirgas tiks laihs schim tai 28. Juni f. g.
noturrehis. 3

J. Wikström.

Peec J. W. Steffenhagen un debla
Jelgawa, kā orri wiffas zittas grahmati bohls,
warr dabuhti schihs grahmatas:

Bihbele

Saiksi, siyra abbas wabku eefecta, ar flambareem
Mafsa 1 rub. 50 kav.

La janna Derriba
Dahwida Dseesmu-grahmatu.

616 un 144 lopas 12nisti. Drukata 1855ā gadd.
Mafsa eefecta 35 kav.

Bihbeles - stahstu bildes.

Iidohtas Basile no G. K. Spittler I. un dabu-
janas Jelgawa peec Biehorna, zitresēja
Reyhera grahmatu bohls. Mafsa eelsch kuivhra
35 kav. un eefectas 45 kav. fudr.

Hollandeefschu un Pehtermuischis 14
zelli daskianus, Englischi un Räfuppes
trahsu keegetus, obholu, ohfchū, behrsu,
preedes un egles plantas un dehkus. Rih-
gos brahma dehkus, frischu Englishi
zementi un labbas akminu ohglos pah-
rohod par lehto tigru. 1

Otto Hausmann,
Jelgawa, peec esera wahrteem.

Gantava fatalita abtri schuhtoscha

ellas - pehrme

diochadas iortes ir par lehtu tigru dabunama
Jelgawa, leela elia Nr. 3, peec 1

Friedr. Küssnera.

Weenas wehja fudmallas

ar weenu gangi,

schaggares vilsehta widdu, ir par dzintu
pahrohdamas. Klabakas finnas ir dabu-
janas peec starckina Skripas. 1

Baltijas semkohjejs un viuna amats.

Pebz Wahgu jemmes fatimeka Ferdinand Breit-
haupt semkohjeem raksteem latvissi faralstiks
no H. Blumberg. Mafsa 75 kav.

Bischi kalendere. Is brihvunga no Ber-
lepsch bischi-kalenderes pebz ūdejens jemmes
un qaisa-bubshanas istaista un pahitulkota.
Iidohtas no Kursemes bischi-kohfshanas bee-
dribas. 20 kav.

Measais fakun dahsneeks, jeb: Derrigi
pahobni, kā wiffadas dahsu faknes jahebj, ja-
lohpj un seemā jaglabba, fektas ja-aude im
t. j. vr., pebz daudi gaddu isprobweschanas (or
mosu aprissi un dahysa kalenderi flaht) faralstitti
no S. Klewera. Mafsa 35 kav.

Pamahzishana kā tabaku ware audfinat. 3 kav.

Pamahzishana kā slimnis mahjas-
lohpus abtri un weigli ware vahsi un dee-
dinati. No J. Wegner. (Nr 4 bildehu.) 75 kav.

30. Mai (11. Juni) 1873.

Basnijas un skohlas finnas.

Weens kungs, weena tizziba, weena kristiba.

Mahzitajā: Finnas. Wahrs par Basnijas gimnāzijām. Skohlmeisteru farulzschānahs. Hermansburgās misiones svehtī.

Sinnas.

No Kursemmes. Mahzitaja amata irr eeswehtiti: kandidahts E. Rottermund, Leepajas zeen. latv. mahzitaja dehls par palihga mahzitaju Godhle un kandidahts H. Koch par palihga mahzitaju preefch Sezzes draudses. Ludwig Ritterfeld, zittkahrtejs Jelgawas wahzu mahzitaja palihgs un Durbes z. mahzitaja dehls, irr aifgahjis us Kasseles draudsi, Kreewijas kolonijās, par turrenes wahzu dr. mahzitaju. Winni 30. Janvar nošwinneja sawas kahdas Durbē un tad aisdewahs zellā. E. F. S.

Kursemmes bībēlu beedriba sawā gadda noteikumi isteiz, ka 1872. gaddā irr warrejuši kaudis išlaist 136 leelas latv. bībēles, bet tik 4 masahs (8°), jo skohdu it ne mas wairs frāhjumā nau un irr jagaida, tamehr jaunas buhs drukatas. Wahzu bībēles tikka 159 pahrohtas un Leischu bīb. 4. Jaunas derribas latv. 750, wahzu 700, freewu 5. Ta no Widsemmes un Kursemmes mahzitaju finodehm eezelta komissione wedd sawu gruhtu darbu, to bībēles valodas pahraudsīchanu un pahrlabobschanu, tīkuši us preefchū. Jauna derriba nu skinnis nedelās tohp gattawa un warrehs gan jau wehl skinni gaddā stereotip plahtesfahkt preefch tam fagattawohti. Tad nu tik wehl atlikas tas darba gabbals pee wezzas derribas. Wisseem beedribas draugeem warram arri to sunnu pa-neegti, ka ta leela Englantes bībēlu beedriba, kas muhsu Kursemmes beedribai us kahjahn uspalihdseja un tai tāhs drukas plahtes preefch latv. bībēlehn sennahk mihi atwehleja, ka ta zaur sawu gahvneku Pēterburgā, Nikolson mahzitaju irr peedahwajusi Kursemmes un Widsemmes bībēlu beedribahm, ka winna irr gattawa, tik līdz latweeschu bībēle buhs preefch drukas gattawa dabuta, līkt us sawu rehkinumu masas latv. bībēles drukāt, kas eesetas nemakhs wairahk ka 45—60 kap. Tapat wiuna sawu naudu peesikama gribb isgahdaht, ka arri jaunas derribas kabbatas formātā warrehs par it lehtu naudu kaudis laist. Tik ta weena leeta, ko šci Englantes bībēlu beedriba peeprāffa, irr ta, ka winna nenemm pee bībēles kākt tāhs Apokrifu grahmatas (skatt. starp wezz. un jaun. derribu), kas, ka laffitaji jau paschi to sinn, irr gan deewabijigi rafsti, bet tomehr newar tapt weenlihds flaititi ar wi-

fahm tahm zittahm grahmatahm, kas irr svehtī rafsti un Deewa wahrdi. Kad nu pehz pabeigta darba buhs arri bībēles ar Apokrifu grahmatahm dabujamas, tad warrehs arri skahdas bībēles bēs Apokriseem daudskahrti isleetaht.

Jelgawas bībēlu beedriba sawu darbu strahda zaur 58 palihgukomitejahm pa draudsehm. Dauds draudses irr pulzinsch draudses lohzelku, kas apnehmuschees ik gaddus sawu dahwanu pašneegti bībēlu beedribai par labbu, lai svehtī rafsti jo lehtati warretu tapt pašneegti wisseem, kas pehz teem irr issalkuši. Ta Bahrbeles draudse ween irr preefch bībēlu gahdaschanas mihlestibas dahwanas 33 rubl. 24 kap. enahkuši. Tai pāschā draudse irr arri ta leeta jau eewesta, ka latram eeswehtamam behnam tik lab no wahzu kā latv. draudses un tāpat arri latram pahrim pee laulibas Jauna derriba tohp zellā lihdsdahwinata.

Lai Deews tas Kungs svehtī ūho sawu darbu arri us jaunu gaddu!

Widsemmes skohlas-rahtsfungis isfluddina, ka Wallas skohlmeisteru seminarōs 15. Juni buhs ta peenemīchana festeri skohlā, un 16. Juni usnemīchanas eksams pagasta skohlmeisteru seminarī. Kas nau seminarōs bijuši un gribb draudses Parochial-skohlmeisteru eksamā eet, tohs nems preefchā 21. Juni. Latv. pagasta skohlmeisteru eksams buhs 19. un 20. Juni.

Pinnu semmei, kā laffitaji finnabs, irr Helsinforstā paschāi saws misiones nams, kur sataifa mījionarius un suhta us paganu semmehm. Schi ne leela lutteru semmite irr ūho fw. darbu usnehmusi un wissa Pinnu tauta to par sawu fw. usdewumu eeskatta, darbu tīkuši west us preefchū. 1868. gaddā no Helsinforstā misiones namma tappa issuhiti 6 eeswehtiti missionari un 8 kristīgi amatneeki us Afriku, kas tur no missionara Hahna tappa raiditi pee Owambo semmes laudihm. Bet nu nahza Pinnu semmei lohti gruhti badda gaddi, ta kā arri misiones namma darbs truhstofchas naudas dehli, newarreja tik spēhzi us preefchū eet. Tee missionaru skohlmeisteri sawu brihwaku laiku us tam dewa, kā warretu zaur misiones spreddikeem un svehtkeem to mihlestibū us ūho darbu draudses jo wairahk dedsigu darriht. Par to darba lauku Afrikā Pinnu z. mahzitajā Mag. Sirelius finno, ka wiuna misionari 1870. gaddā no Ukuambas pag. Lehniņa to atwehlefchanu dabujuschi ewangeliumu fluddināt un nammus taisht, bet kā Portugaleču kohpmanni, kas gan arri saužahs par kristītem, bet

fam ruhpejuſi wairahk ta paſaule un andeles peļnas, irr raudſjuſchi tam paganu īehnīnam eemuffināht, lai labbahk iſdennoht miffionarus, jo zittadi tee tam wiſſu ſemmi atnemſchoht. Tā nu miffionareem zaur netikleem kriſtigeem brahleem bij no Ukuambas jadohdahs us zittu puſſi us Ondongu, kur tas īehnīſch winneem draudſigu prahtu rahda.

Pleskawas kīspēhle lutteru draudſes lohzelku ſkaitis zaur eenahkuſcheem latweeſcheem irr pawairojees lihds 10 tuhkf. dwehſelehm, tā ka tur gan buhtu nepeezeeschami waijadfiga leeta, ka tohp ihpaſch latweeſchu mahzitajs tur eezelts. Kā tur ar garrigu dſihwi ſchim brihſham eet, par to Nowgorodas lutteru mahzitajs, kas arri tohs latweeſchu iſkafitius pulzinaus un kolonijas garrigi zik ſpehj aplohpj, likla Pechterburgas ſinodei ſumas preeſchā, iſ furrahm tē iſuemam pahri wahrdus par tahn latw. kolonijahm: „Tohs kaudis ſpeesch daschi garrigi truhfumi un ar wiſſu to darbu, ko pee wiſneem darru un to laiku, ko atrauju tahn zittahn wezzakahm draudſehm un ſchihm jaunahm kolonijahm atwehlu, nespēhj tomehr tahs waijadſibas tā iſpildiht kā waijadſetu. Tee eenahkuſchee irr eeradduſchi ſamā tehwu ſemme, Kurſemmi waj Widſemmē, katu ſwehtdeen Deewa wahrdus dſirdeht, winni irr ee-radduſchi wiſwiffadās dſihwes waijadſibas pee ſawa ganna un mahzitaja padohmu un eepreezinachanu mekleht un atraſt, un daschdaschadu ſwehtibu zaur ſchihis draudſigas faites kohpſchanu paſchi pee few peedſiſhwoht. Tas wiſſ teem nu tē truhkf, turflaht tee nu irr eenahkuſchi pawiſſam ſweſchā puſſe ſweſchadā dſihwē, kur uſtiz-zams draugs teem jo leela dahrga leeta buhtu. Tik maſs irr tas ſkaitis to koloniju, us furrahm warr ar preeku luhoht; leelais pulks ſeckahs atpalkal us leiju eimoht. Bes-galligas ſtrihdes un prozeſſefchanaſ, nefaderribas gars irr tas leelais pohtitajs; tur nu nahk wehl laht arri tas, ka latram labbam un uſtizzamam padohmam winni auſis, gruhti atwerr, turprettim irr tſchakli kaut kahdeem neekeem klausht un tohs par pilnu turreht, kad tik at-ſkann, pehz ko auſis kuh. Leela irr arri ta nepateiziba par wiſſu to labbu, ko weens waj ohts tahn kolonijahm par labbu darra. Ar weenu pehz wairahk un kas ſinn ka fahrodami, mas atjehds, kas irr un tohp darrihts. Ar ſkohlas buhſchanu eet par dauds behdig, ihpaſchi tai lee-lakā kolonijā. Kur nu lai rohdahs tas preeks ſahkt rohka nemt, ka zittur, tais maſas kolonijās, ſkohlas eeriktes zeltohs?! Un tatschu tam irr janoteek, ja ne gribb peedſiſhwoht, ka ar to jaunu pa-audiſi iſaug ta bref-migala besdeerwiba. Laudis paſchi gan mas wehl ſpehj par ſkohlu gahdaht, bet wiſneem arri truhkf ta atſiſchana, zik waijadfigas irr ſkohlas, truhkf ta labba prahta us to. Un kas lai winnus muddina, kas lai uſtrauz no garra meega tohs gulloſchus? 9 irr tahs kolonijas, weena no ohtras labbi tahli. Tahs nezik reiſas par gaddu, kur es dabuhnu notift pee wiſneem, aiseet us tahn; leela-

kahm, dediſigakahm amata darrishanahm. Warretu jau-taht, kapehz es tahs wehl beechaki ne-apmekleju? Bet kur nemt ſpehku un weſſelbu? Gan nu pehz tam ta Kunga un Deewa amata ſtahwoht nebuhs jautaht. Bet kur lai arri laiku nemm? Winnā gaddā es 175 deenas, tas irr no gadda weſſelu puſſi biju zellā un newarreju mahjā buht pee ſawas Nowgorodas draudſes; wairahk nespēhju atraut tahn wezzakahm draudſehm, tahs jau taggad par to fahk ſuhdſetees, ka ap zitteem pulzineem braukdams tik retti mahjās effu, un jo wairahk Deewa wahrdas miheſtiba mohſtahs, jo wairahk tohp tas gans un mahzitajs uſmeklehts. „Schohs wahrdus dſirdeht, no ſirds tik warraam luht, lai jel wiſſi tizzibas draugi atminn kohpt un gahdaht, ka muhsu leela lutteru pa-lihdsibas lahde ſaktoti wiſſas draudſes, un ka arri zaur to warretu peepildita tapt ta luhgſchana: Kungs, fuhti wehl ſtrahdneekus tawā pſaujamā!“

Berlines awiſes laſſam, ka pa Wahzsemmi tohp dahrwanas laſſitas preeſch peeminas almina, ko gribb zelt Mahrtik Lutteram par gohdu Eiſlebenes pilſehtā. Jau preeſch pahri gaddeem bij 10 tuhkf. dahldei ſa-nesti, bet nahza karra gaddi un ta leeta druzzin eemigga. Taggad nu akkal ta leeta irr uſnemta un laſſahs dahrwanas no wiſſahm puſſehm.

Turku walſti it ſtaidri warr redſeht, ka it nekas zijs nespēhj weenu tautu laimigu darricht, ka tik ween ta fw. ewangeliuma gaifma. Bes ſchi ewangeliuma pee wiſſas bagatibas ta pehdiga nabadsiba un nihſchana, un tik lihds uſauſt Kristus gaifma, tē atdſiſhwojahs tee mirronu kauli un ſeedoſchas draudſites zellahs, kur agrahk tik redſeja pohtu un pohtu. Gohds Deewam! wairahk kā 200 weetās jau taggad pa Turku walſti Kristus fw. ewan-geliums warr atſkanneht un kahdi 23 tuhkfſtoſchi irr at-geestī no dſiſtas tumſibas pee iħſtas gaifmas. S.

Wahrdus par Baltijas gimnaſijahm.

Peē tahn dahrgham mantahm, kahdas Baltijas gu-bernahm irr, peederr arri wianu labbi paplauku ſkoh-las buhſchana. Arri wiſſas Baltijas lauſchu kahrtas atſiſht ſkohlu wehrtibu, no tam dohd leezibu tahs naudas ſummas, ko weena un ohtra kahrtia, draudſes un draudſes lohzelki dohd us ſkohlu zelſchanu un uſtureſchanu. Tā wiſſas lauſchu ſkohlas bes kahdas valihsibas no wal-diſhanas puſſes irr zeltas no dſimtungeem un draudſehm paſchahm. Čapat arri wiſſas ſenmaſahs un augſtakahs meitenu ſkohlas irr zeltas un tohp uſtureſtas no pilſe-teem jeb priwatlaudihm un winnas pahrtieek no tahs ſkoh-laſnaudas, ko wezzaki malfa. No feewiſchku ſkohlahm irr tahs weenigahs, kas krohna valihsibu dabuhn, ta Kreewu Vomonoffowſkohla Rihgā un ta ſchihdu meitenu ſkohla Zelgawā. Bet arri tais puſſenu ſkohlas (elemen-

tar- un freisskohlās, tāpat arri gymnasijās) leela dalsa is-dohfchanu tohp zaur to skohlasnaudu pafchū išdarrita; arri tur tad warr teikt, ka laudis pafchi pa leelakai dat-lai sawas skohlas usturr. Žik isplaukuši Baltijas skohlas buhfchanu, to třahda tee skaiti: Lauschu skohlu Baltijā bij 1872. gaddā 1779 (Widsemme 976, Kursemme 346, Iggauu semmē 457.), schinnis skohlās dabuja mahzibū 104,102 skohleni (Wids. 57,784, Iggaua. f. 27,548., Kurf. 18,770). Schihs lauschu skohlas stahw ūrſnigi ſaweenotas ar basnizu un warr tāhs faukt par basnizskohlahm. Echo skohlu darbs drihs buhs jau to panabzis, ka kats behrns Baltijā warrehs ſawā mahtes wallodā laſſiht un rakſtiht, kad nerunnajam wehl par tāhm zittahm leetahm, kas no skohlas mahzibas ſen jau atlezz. Iggauu semmē ween ſchinnis beidsmajōs 4 gaddos irr 65 jaunas pagasta skohlas zeltas.

Arri tāhs widdejahs skohlas aug gaddu no gadda un gandrihs bes wiffas krohna peepalihdsibas. Skohlas behrnu ſkaitis tur ſtipri ar ween wairojahs. Schahdas skohlas bij 1872. gaddā:

1 realskohla	308	skohlasb.
18 krohna freisskohlās	4682	"
7 winnahm lihdsigās privatskohlās	457	"
10 schihdu krohna skohlās	479	"
69 pilſehtu elementarskohlās	4494	"
31 priwatskohlās	1237	"
14 augſt. meitenu skohlās	1597	"
32 semm. pilſeht. meit. skohlās	1713	"
19 augſt. priw. meit. skohlās	1318	"
47 semm. priw. meit. skohlās	1462	"
59 skohlās, kur puifen. un meit.	1860	"

Tohpā 307 skohlas ar 16600 skohlasb.

No ihpascha ſwarra irr Baltijas gymnasijas, jo tāhs irr ihsti tāhs kohpfchanas weetinas preekſh muhſu augſtakahs gaifmas un ſataiſtajas us Tehrpattas augſto skohlu. No gymnaſiaſteem irr lihds 80 prozentos wahzu, tad arri wahzu wallodā tohp mahzīhts un wiffi tee diſſee gudribas awoti, kahdi wiffai Wahzſemmes atwer-rahſ wahzu uniwerſitetes un wahzu gudrotaju rakſtos irr arri pee-eimami Baltijas skohlahm. Bes wezzu laiku un wallodu (greeku un latinu) gruntigas prafchanas newarr buht pilnigas uniwerſitetes mahzibas. — Tehrpattas uniwerſitetē ſpehj tik tapehz us augſtas ſlawas kahpenes ſtahwēht, ka winnai kalpo un uſtizzigi uniwerſiteeti ſataifa mahzeiktus tāhs Baltijas gymnasijas. Baltijas gymnasijas eedallahs 5 ſchirrās:

1) Tāhs ſennakahs gymnasijas Rihgā, Tehrpattā, Rehwele un Jelgavā.

2) Rihgas pilſehta real gymnasija un ritterschaftes dom ſkohla Rehwele.

3) Tāhs jaunahs, is freisskohlahm zehlusčahs gymnasijas Pehrnavā, Arensburgā, Leepajā un Kuldigā.

4) Tāhs abbas privatgymnasijas Zehfis un Willande.

5) Tāhs ſreewu Alekſandra gymnasijas Rihgā un Rehwele.

Schihs abbas beidsamahs tē tahlahk ne peeminnesim, jo tāhs wehl nau ne kahdus gaddu pahrſkattus iſdewuſchās. Kad falihdsina tohs 2 gaddus 1861 un 1872, tad reds, ka:

Rihgas gymnasija bij 1861. g. 234 . . . 1872. g. 393	realgymnasij.	110 . . . "	254
" Tehrpattas gymnasij.	"	247 . . . "	408
Pehrnavas	"	122 . . . "	193
Arensburgas	"	116 . . . "	112
Zehfu	"	129 . . . "	142
Willandes	"	101 . . . "	79
Rehweles	"	193 . . . "	256
dom ſkohla	"	107 . . . "	159
Jelgawas gymnasij.	"	280 . . . "	303
Leepajas	"	101 . . . "	253
Kuldigas	"	— . . . "	164
Rihg. Alekſandr. g.	"	— . . . "	212
Rehweles Alekſ. g.	"	— . . . "	65

Tais 11 gaddos ſkohlenu ſkaitis no 1740 irr pawai-rojees us 2993.

Bet Tehrpattas uniwerſitetē ſtudentu ſkaitis, kaut gan arri irr wairojees, bet tomehr ne tik ſtipri ka gymnasijās, prohti no 600 us 700. Jau no tam warr noſehgt weenu truhkumu ſkohlas buhfchanas leetās, prohti to, ka mums wehl truhkſt to waijadſigo widdejo ſkohlu, kas ſagattawo preekſh daschadahm dſihwes kahrtahm. Tapehz tad daudſi eet gymnasijas ſkohlās, bet ap widdu atkriht un dohdahs dſihwē, ne-eet wiſ zauri un tad us uniwerſiteti. Preekſh gymnasijas kursa pee mums irr rehkinati 7 gaddi, kamehr warr iſet wiffas klaffes zauri, Wahzſemmes gymnasijās irr 9 gaddi nolikti un tomehr muhſu ſkohleneem neween wiffas tāhs paſchas mahzibas jamahzahs, kahdas Wahzſemmes gymnaſiaſteem, bet wehl nahk ſlaht ſreewu walſoda ar wiffahm peederrigahm mahzibahm. (N. P.)

Skohlmeiſtern ſapulzefchanaħs.

1. Mai noturrejahm Sutteneſ ſkohlas nammā atkal goħds Deewam ſawu jau 19. ſkohlmeiſteru ſapulzefchanoħs. Bija gan darbu, bet arri preeku piſna deena, atkal ar wezzieem paſiħtameem un ir ar daschu lihds ſchim wehl nepaſiħtamu amata beedru fatekotees un par ſawa amata darbeem farunnaſotees. Lai gan preezajamees, ka ſkohlmeiſteru labi pulzinsħ, kahdi 16 bija ſanahkufchi, tad tomehr labi pulzinsħ, kahdi 16 bija ſanahkufchi, tad tomehr arri mums ſchel bija, ka no muhſu 4 waj 5 mahzitajeem, kas arri labprah muhſu ſapulzi apmekle, ſchoreiſ atkal tikkai weens, prohti Wahnes mahzitajis, bija warrejis muhſu widdū buht un ſapulzi, ka jau lihds ſchim eeradduſchi, waddiht.

1. Sapulzes darbus eesfahkam, ka ar weenu, dsee-damī, lai Winsch arri te buhtu tas ihstais wadditajā un mahzitajā.

2. Gesahkumā runnajahm, waj newarretu muhsu sapulzi zaur to jo labbaki eerikteht un nostiprinah, ka tai nu muhsu peezeem mahzitajeem buhtu ik reises weens un tas pats waddonis. Bet kad nu schoreis muhsu mahzitaju tik mas bija fanahkufchi, tad schihs leetas ap-spreeschau u zittu sapulzi nolikkahm, kur wairahk mahzitaju klah buhtu.

3. Tad nolassijahm pehmajas fazulzes protokolu, kurrā mums daschahm leetahm arri schinni sapulzē wehl farunnas un galla spreduma waijadseja.

4. Lutrimū skohlmeisters Schwanberga f., kas pats isgahjuščā gaddā Latweeschu draugu beedribas fanahschana bijis, dewa mums sianas par winnas darbeem ar Latweeschu ortografiju u. t. pr. un usaizinaja ik weenu no mums, kam tik tas eespehjams buhtu, us preefschu scho sapulzi apmekleht un winnas darboschanas dsirdeht un redseht.

5. Arri diwas prohwes mahzibas, prohti: Lassifchanā un latkismes mahzibā tikka noturretas.

6. No pulksten 1 lihds 2 turrejahm pusdeenas mali-ti un atpuhfschanahs brihtinu.

7. Pehz pusdeenas sapulzes darbus eesfahkam ar 4 balšigu dseedaschanu.

8. Kandawas skohlmeisters Blumberga f. liffka sapulzei preefschā bihbeles perschu krahjumu, ko preefsch latkisma mahzibas bija falassijis.

9. Par skohlmeisteru atraitnu un bahrinu lahdes zelschanu runnajoht, nolassija Wahnes mahzitajā is Widsemmes skohlmeisteru atraitnu un bahrinu lahdes statutehm tohs wišwairahk eewehrojamus paragrafus; no kureem to jo wairahk mannijahm, ka tahda krahschanas lahdes zelschana nebuht nau tik ne-eespehjama, ka to lihds schim daudsi dohmasjufchi.

10. Saldus ehrgelneeks Schepsky f. usaizinaja sapulzi, ar dseedaschanu dallibu nemtees pee tahs garrigas konzertes, kuru winsch trefchā Waffaras svehktu deenā, 29. Mai Saldus basnīzā, ehrgelhem par labbu gribbeja isrikhoht.

11. Par nahkameem wišpahridgeem Latweeschu dseedaschanas svehkteem Rihgā, runnadami, tik warrejahm paschi par fawu dallibas nemschamu apspreest. Kohrus u to isrikhoht un tahs dseefmas gruntigi eemahzitees, nau wairs laika.

12. Kad nu nahkofchu sapulzi us to 20. August sch. g. Strikku skohlas nammā bijahm norunnajufchi un us to atkal diwas prohwes mahzibas stary amata beedreem isdallijufchi, heidsahm schahs deenas sapulzi, preezigi tam Rungam pateikdamī un lihgsmi dseedadami: „Svehki Rungas un fargi!”

K. S.—n.

Hermansburgas missiones svehkti.

Tai 26. un 27. Juni is. g. Hermansburgas draudse atkal svehktijusi sawus gadda missiones - svehktus. Hermansburgas missiones lappas par scheem jaukeem svehkteem islaisch tāhdas sianas. No mallu mallahm dauds tuhftoschu weesu bij fanahkufchi; winnu starpā ne masahk ka 50 mahzitaji. Nihta agrumā Hermansburgas basnīza jau bij lauschu peebahsta, ta ka zitteem bij japalek ajs durwihm un zitti bij uskahyufchi pee lohgeem, lai arridsan warretu Deewa wahrdus klausites. Pulksten 10. eesfahkam ta deewakalposchana. Hermansburgas mahzitajā Harms teiza to sprediki par Dahw. ds. 73, 21—24, kurrā winsch parahdi, ka tee tizzigi no paſaules tohp nizzinati par neprattigeem, bet no Deewa gohdam us-nemti. Pehz spreddika Hermansburgas missiones namma mahzektli dseedaja jaukas garrigas dseefmas; tad draudse tappa atlaista us pusdeenu. Pehz 1¹/₂ stundahm basnīzas pulksteni draudsi atkal fesswannija un missiones namma inspektors von Lübeck atkal turreja spreddiki par Zahna parahd. gr. 2, 17—18 un ohtra missiones namma inspektors Speckmann par 1. Mohs. gr. 15, 1. Pirmais parahdi, ka Kristus missiones darba fungus un Lehnisch irr; ohts, ka winsch missiones draugus, tad tee tohp fahrdinati, eepreezina. Pehz tam mahzitajā Harms dewa pahrsflattu par isgahjuščā gadda missiones darbu, eesfahdams ar 121. Dahw. ds. 1 panta wahrdeem: „Es pazellu sawas azzis us teem kalneem, no kurrenes man palihdsiba nahk.“ Ar Deewa palihgu tas darbs isgahjuščā gaddā labbi weizes. Afrikā taggad 42 staziones ar 1800 drehselehm; wišwairahk preeka missionari peedsihwojuschi pee Betshuāneem, bet wairahk behdu pee Zulu-Kaffereem; tomehr arridsan te deewawahrdi nau palikkufchi bes aug-keem, to warr manniht zaur tam, ka deewawahrdeem leela prettimrunnafchana un cenaidiba irr zehluschabs. Tad Harms paſkubbinaja missiones draugus. Iai Zulu-Kafferus un to darbu pee winneem ajsstahw ar karstahm luhgfschanahm. Indijā pee Telugu-saudihm isgahjuščā gaddā missiones prahwests Mylius septito stazioni „Kalaſtri“ irr eezhlis. No Afrikas un Indijas diwi missionari Brunotle un Fröhling wesselibus atspirdsinaſchanas dehl albraukufchi te irr klah, un draudse no winnu paſchu muttehm dſirdehs par winnu darbeem un notifikumeem. Australijā muhsu brachkeem ta weeta, kur tee apmetuſchees, bij ja-atstahj uhdens truhkuma dehl; tee nu atkal gribb usnemt to wezzo weetu, ko nosaukufchi par Hermansburgu; te Australijas missiones heedri, kas winnus usturra, wi-neeem gribb aktas lilk israf;zik dahrgi tahds darbs tur makha, warr saprast, tad wehrā leek, ka Anglijas waldischana par 3 akhahm 20,000 dahlderus iſdemuji. Ne-aiſmirstat jel mihee missiones draugi, sawās luhgfschanas peeminneht muhsu missiones darbu Australijā.

(Us preefschu weht.)